

รูปแบบการสอนอ่านอย่างมีวิจารณญาณโดยประยุกต์ใช้หลักอริยสัจ
เพื่อส่งเสริมความฉลาดรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓
The Model of Critical Reading Instruction by Applying
The Four Noble Truths To Enhance Ability of Literacy
For Matthayomsuksa 3 Students

อรพัทธ์ ศิริแสง*

Oraphat Sirisaeng

พระครูสังฆรักษ์เทิดศักดิ์ สัตตินโร**

Phrakhru Sangkarak Thoedsak Sattintharo

วีระพงษ์ แพงคำฮัก***

Weerapong Paengkamhag

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ประเทศไทย

Faculty of Education Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

Orapatsirisaeng@gmail.com

Received : June 17, 2025

Revised : July 12, 2025

Accepted : July 14, 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ (๑) เพื่อศึกษาปัญหาและความต้องการจำเป็นในการพัฒนารูปแบบการสอนอ่านอย่างมีวิจารณญาณโดยประยุกต์ใช้หลักอริยสัจเพื่อส่งเสริมความฉลาดรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ (๒) เพื่อพัฒนารูปแบบการสอนอ่านอย่างมีวิจารณญาณโดยประยุกต์ใช้หลักอริยสัจเพื่อส่งเสริมความฉลาดรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ (๓) เพื่อเสนอผลการใช้รูปแบบการสอนอ่านอย่างมีวิจารณญาณโดยประยุกต์ใช้หลักอริยสัจเพื่อส่งเสริมความฉลาดรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓

* นางอรพัทธ์ ศิริแสง Mrs.Oraphat Sirisaeng นิสิตปริญญาเอก ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต (การสอนภาษาไทย) มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย Student Doctor of Education Program (Teaching Thai Language) Mahachulalongkornrajavidyalaya University.

** พระครูสังฆรักษ์เทิดศักดิ์ สัตตินโร, ดร. Dr.Phrakhru Sangkarak Thoedsak Sattintharo กรรมการควบคุมดุษฎีนิพนธ์ Dissertation Supervisory Committee

** ดร.วีระพงษ์ แพงคำฮัก Dr.Weerapong Paengkamhag กรรมการควบคุมดุษฎีนิพนธ์ Dissertation Supervisory Committee

ผลการวิจัย พบว่า (๑) ผลการศึกษาปัญหาและความต้องการจำเป็นในการพัฒนารูปแบบการสอนอ่านอย่างมีวิจารณญาณโดยประยุกต์ใช้หลักอริยสัจเพื่อส่งเสริมความฉลาดรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ สรุปได้ว่า สภาพปัญหาสภาพปัญหาอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = ๔.๕๒$, S.D. = ๐.๓๔) สภาพที่ต้องการอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = ๔.๗๑$, S.D. = ๐.๓๓) (๒) ผลการพัฒนารูปแบบการสอนอ่านอย่างมีวิจารณญาณโดยประยุกต์ใช้หลักอริยสัจเพื่อส่งเสริมความฉลาดรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ สรุปได้ว่า รูปแบบการสอนอ่านอย่างมีวิจารณญาณโดยประยุกต์ใช้หลักอริยสัจเพื่อส่งเสริมความฉลาดรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ ประกอบด้วย (๑) แนวคิดพื้นฐาน (๒) องค์ประกอบของรูปแบบการสอน (๓) วัตถุประสงค์ของรูปแบบการสอน (๔) ขั้นตอนของรูปแบบการสอน และ (๕) การวัดและประเมินผลของรูปแบบการสอน ผลการประเมินรูปแบบการสอนอ่านอย่างมีวิจารณญาณโดยประยุกต์ใช้หลักอริยสัจเพื่อส่งเสริมความฉลาดรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ ที่พัฒนาขึ้นในภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = ๔.๗๒$, S.D. = ๐.๓๓) (๓) ผลการใช้รูปแบบการสอนอ่านอย่างมีวิจารณญาณโดยประยุกต์ใช้หลักอริยสัจเพื่อส่งเสริมความฉลาดรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ สรุปได้ว่า หลังการจัดการเรียนรู้ด้วยรูปแบบการสอนอ่านอย่างมีวิจารณญาณโดยประยุกต์ใช้หลักอริยสัจเพื่อส่งเสริมความฉลาดรู้สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าก่อนการจัดการเรียนรู้ด้วยรูปแบบการสอนอ่านอย่างมีวิจารณญาณโดยประยุกต์ใช้หลักอริยสัจเพื่อส่งเสริมความฉลาดรู้สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

คำสำคัญ: รูปแบบ; การอ่านอย่างมีวิจารณญาณ; หลักอริยสัจ; ความฉลาดรู้;
นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓

Abstract

The purposes of this research were: (1) to study the problems and the needs in developing critical reading instruction model through applying The Noble Truths for enhancing intelligence of Mathayomsuksa 3 students (2) to develop critical reading instruction model through applying The Noble Truths for enhancing intelligence of Mathayomsuksa 3 students (3) to propose results of use critical reading instruction model through applying The Noble Truths for enhancing intelligence of Mathayomsuksa 3 students

The results of this research: (1) The result study of using critical reading instruction model through applying The Noble Truths for enhancing intelligence of Mathayomsuksa

3 students are concluded that the problem condition is at the most level. ($\bar{X}$ = 4.52, S.D.= 0.34) and the need condition is ($\bar{X}$ = 4.71, S.D.= 0.33) (2) The result of development of critical reading instruction model through applying The Noble Truths for enhancing intelligence of Mathayomsuksa 3 students are summarized that critical reading Instruction model through applying The Noble Truths for enhancing intelligence of Mathayomsuksa 3 students is consisted of (1) basic concepts (2) combinations of instruction models (3) The purposes of instruction models (4) steps of instruction models (5) measurement and evaluation of instruction models. The assessment results of critical reading Instruction Model through applying The Noble Truths for enhancing intelligence of Mathayomsuksa 3 students have been improved in the appropriate overview at the most level ($\bar{X}$ = 4.72, S.D.= 0.33) (3) The result of development of critical reading instruction model through applying The Noble Truths for enhancing intelligence of Mathayomsuksa 3 students are concluded that after learning management with critical reading instruction model through applying The Noble Truths for enhancing intelligence of Mathayomsuksa 3 students has higher average score than before learning management with critical reading instruction model through applying The Noble Truths for enhancing intelligence of Mathayomsuksa 3 was significantly statistical at 0.05 which is in accordance with hypothesis made.

Keyword: Model; Critical Reading; The Noble Truths; Literacy;
Matthayomsuksa 3 Students

บทนำ

สภาพการณ์ในปัจจุบัน การดำเนินชีวิตของคนไทยมีความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว กระบวนการจัดการศึกษาจึงต้องเกิดผลในการพัฒนาคุณภาพชีวิตและคุณภาพของพลเมืองให้ก้าวทันต่อความพลิกผันของเหตุการณ์และปัญหา หลักการและวิธีการที่สำคัญประการหนึ่ง คือ การสร้างสรรค์ความรู้และทักษะพื้นฐานที่จำเป็นให้เกิดขึ้นแก่ประชาชนโดยใช้กระบวนการอ่านเพราะการอ่านเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับกิจกรรมทุกประเภท นับตั้งแต่อ่านคู่มือ คำสั่ง การค้นหาคำตอบในสถานการณ์ต่าง ๆ ว่า ใคร ทำอะไร ที่ไหน เมื่อไร และเพราะเหตุใด การอ่านช่วยพัฒนาชีวิต ผูกสมองให้คิดเฉียบคมมากขึ้น ทำให้รู้ทันโลก ทันคน รู้จักตนเอง และสังคม ยิ่งไปกว่านั้นการอ่านยังเป็นจุดเริ่มต้นของการเรียนรู้ในทุกรูปแบบ การแก้ปัญหาในชีวิตจริง จำเป็นต้องใช้ความรู้ด้านการอ่านเข้ามาช่วยในการแก้ปัญหาด้วย บุคคลที่ขาดความสามารถและทักษะการอ่านหรืออาจเรียกว่า “ไม่รู้เรื่องการอ่าน” ย่อมขาดเครื่องมือที่จะนำไปสู่ความสำเร็จของการใช้ชีวิต

ในด้านต่าง ๆ การอ่านไม่ได้มีความหมายเพียงการอ่านออกเขียนได้ แต่มีขอบเขตกว้างขวางขึ้น จึงได้มีศัพท์บัญญัติว่า ความฉลาดรู้การอ่าน (Reading Literacy) ซึ่งหมายถึง ความสามารถที่จะทำความเข้าใจกับสิ่งที่ได้อ่าน สามารถนำไปใช้สะท้อนออกมาเป็นความคิดเห็นของตนเอง และมีความรักและผูกพันกับการอ่าน เพื่อให้บรรลุเป้าหมาย พัฒนาความรู้และศักยภาพ และการมีส่วนร่วมในสังคม^๑

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ ได้กำหนดตัวชี้วัดสาระการเรียนรู้การอ่าน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ ซึ่งนักเรียนต้องมีความสามารถในการอ่านตั้งแต่ระดับพื้นฐาน การอ่านระดับกลาง และการอ่านในระดับสูง คือ ผู้อ่านสามารถคิด สังเคราะห์โดยการเปรียบเทียบกับเรื่องต่าง ๆ ได้ สามารถคิดประเมินค่าโดยแยกเหตุและผลความจริงกับข้อคิดเห็น การคาดคะเนเหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้นต่อไป นอกจากนั้นยังเกี่ยวข้องกับการประเมินคุณค่าที่ปรากฏเนื้อเรื่อง รวมทั้งประโยชน์ที่ได้รับจากเรื่องที่อ่าน การอ่านในระดับสูงซึ่งเป็นการอ่านอย่างมีวิจารณญาณนั้น หากนักเรียนได้รับการฝึกฝนและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง นักเรียนจะเป็นผู้อ่านที่รู้จักคิดหาเหตุผล แยกข้อจริงออกจากข้อเท็จได้ เป็นผู้ที่มีมองการณ์ไกล รู้จักใช้การอ่านเป็นเครื่องมือในการค้นหาความจริงและค้นหาสิ่งที่เป็นประโยชน์สำหรับสังคมและตนเอง^๒ ซึ่งความสามารถในการอ่านขั้นสูงหรือการอ่านอย่างมีวิจารณญาณมีความสอดคล้องกับนิยามของความฉลาดรู้ การพัฒนารูปแบบการสอนอ่านอย่างมีวิจารณญาณจึงเป็นอีกแนวทางหนึ่งที่จะส่งเสริมความฉลาดรู้การอ่านให้เกิดแก่นักเรียนได้ แต่เมื่อพิจารณาถึงลักษณะของการอ่านอย่างมีวิจารณญาณซึ่งเป็นการอ่านจากการคิดขั้นสูง (Critical Thinking) เป็นกระบวนการคิดที่ใช้เหตุผลพิจารณาไตร่ตรองอย่างรอบคอบโดยการศึกษาข้อมูล หลักฐาน แยกแยะข้อมูล ตลอดจนพิจารณาความน่าเชื่อถือของข้อมูล แล้วตั้งสมมติฐานเพื่อหาสาเหตุของปัญหา และสามารถหาแนวทางแก้ไขปัญหาก็ได้ พบว่ามีความสอดคล้องกับวิถีคิดตามหลักพุทธธรรม อันได้แก่ หลักอริยสัจ

การนำหลักอริยสัจมาประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอนภาษาไทย มีการศึกษาและวิจัยอย่างต่อเนื่อง หลักอริยสัจและการอ่านอย่างมีวิจารณญาณนั้นเป็นสิ่งที่มีความเชื่อมโยงกัน^๓ อันเนื่องมาจากหลักอริยสัจ เป็นกระบวนการแสวงหาความรู้ที่มีลำดับขั้นตอนที่ชัดเจน โดยผู้เรียนเป็นผู้คิดค้นวิธีการแก้ปัญหา

^๑ ศูนย์ PISA สพฐ, “แนวทางการสร้างข้อสอบความฉลาดรู้ด้านการอ่านตามแนวทางการประเมิน PISA”, เอกสารประกอบการประชุมชี้แจงการเตรียมความพร้อม PISA 2025, (ศูนย์ PISA สพฐ: สำนักทดสอบทางการศึกษา, ๒๕๖๖), (อึดสำเนา).

^๒ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, คู่มือการเรียนการสอนภาษาไทย สร้างเด็กไทยให้อ่านเก่ง อ่านเร็ว ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น (ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑-๓), พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ สกสค.ลาดพร้าว, ๒๕๕๘), หน้า ๕๐.

^๓ ชลธิชา หอมฟุ้ง, “การพัฒนาแบบการสอนวรรณคดีไทยโดยประยุกต์ใช้อริยสัจสี่เพื่อส่งเสริมความสามารถด้านการอ่านอย่างมีวิจารณญาณและการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา”, ปรัญญาปรัชญาดุสิตบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศิลปากร, ๒๕๕๗), หน้า ๑๗๘.

ต่าง ๆ ด้วยตนเองอย่างมีเหตุผล เป็นการส่งเสริมให้ผู้เรียนคิดเป็น ทำเป็น และแก้ปัญหาเป็น สามารถคิด วิเคราะห์ และคิดแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นกับชีวิตและสิ่งรอบตัวได้อย่างมีสติ สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคม ได้อย่างถูกต้องและมีความสุข^๕ ซึ่งหากนำมาพัฒนาเป็นรูปแบบการสอนอ่านย่อมทำให้นักเรียนสามารถใช้ทักษะการอ่านในระดับสูงหรือเรียกว่า การอ่านอย่างมีวิจารณญาณ เป็นเครื่องมือในการแสวงหา ความรู้ด้วยสติปัญญาอย่างมีเหตุผล พัฒนาตนเองทั้งด้านความรู้ ความคิดและสามารถนำไปใช้แก้ปัญหา ในชีวิตประจำวันได้ เรียกว่าอ่านแล้วเกิดสมรรถนะความฉลาดรู้ คือ เมื่ออ่านแล้วนำไปใช้ประโยชน์ได้ การพัฒนาความสามารถด้านการอ่านของนักเรียนในยุคปัจจุบันจึงต้องส่งเสริมให้นักเรียนมีความฉลาดรู้ การอ่าน คือ อ่านจนรู้เนื้อหาสาระ ฝึกปฏิบัติเข้าใจใช้เป็น นำไปต่อยอดใช้ประโยชน์ได้ในชีวิตจริง ผู้วิจัย จึงมีแนวคิดที่จะพัฒนารูปแบบการสอนอ่านอย่างมีวิจารณญาณโดยประยุกต์ใช้หลักอริยสัจเพื่อส่งเสริม ความฉลาดรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ เพื่อเป็นแนวทางในการเตรียมความพร้อมของนักเรียน ในการเข้าร่วมประเมินผลนักเรียนร่วมกับนานาชาติ (Programmed for International Student Assessment : PISA) ในปี ๒๕๖๘ อีกทั้งยังเป็นการยกระดับคุณภาพการจัดการเรียนการสอน และคุณภาพ การศึกษาของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑. เพื่อศึกษาปัญหาและความต้องการจำเป็นในการพัฒนารูปแบบการสอนอ่านอย่างมีวิจารณญาณ โดยประยุกต์ใช้หลักอริยสัจเพื่อส่งเสริมความฉลาดรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓
๒. เพื่อพัฒนารูปแบบการสอนอ่านอย่างมีวิจารณญาณโดยประยุกต์ใช้หลักอริยสัจเพื่อส่งเสริม ความฉลาดรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓
๓. เพื่อเสนอผลการใช้รูปแบบการสอนอ่านอย่างมีวิจารณญาณโดยประยุกต์ใช้หลักอริยสัจ เพื่อส่งเสริมความฉลาดรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓

วิธีการศึกษา

การพัฒนารูปแบบการสอนอ่านอย่างมีวิจารณญาณโดยประยุกต์ใช้หลักอริยสัจเพื่อส่งเสริม ความฉลาดรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ มีขั้นตอนการดำเนินการวิจัย ๓ ระยะประกอบด้วย

ระยะที่ ๑ การศึกษาปัญหาและความต้องการจำเป็นในการพัฒนารูปแบบการสอนอ่านอย่างมี วิจารณญาณโดยประยุกต์ใช้หลักอริยสัจเพื่อส่งเสริมความฉลาดรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ (R๑)

^๕ พระพุทธเจ้า แก้วสูงเนิน, “การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และทักษะการคิดแก้ปัญหา เรื่อง หลักธรรมทาง พระพุทธศาสนา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔ โรงเรียนนาปีปทุม โดยการจัดการเรียนรู้แบบอริยสัจ”, **ปริญญา ครุศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศึกษา**, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, ๒๕๖๓), หน้า ๘๘.

ระยะที่ ๒ การพัฒนารูปแบบการสอนอ่านอย่างมีวิจารณญาณโดยประยุกต์ใช้หลักอริยสัจเพื่อส่งเสริมความฉลาดรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ (D๑)

ระยะที่ ๓ การเสนอผลการใช้และเสนอรูปแบบการสอนอ่านอย่างมีวิจารณญาณโดยประยุกต์ใช้หลักอริยสัจเพื่อส่งเสริมความฉลาดรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ กำหนดขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ ๑ ทดลองใช้รูปแบบการสอนอ่านอย่างมีวิจารณญาณโดยประยุกต์ใช้หลักอริยสัจเพื่อส่งเสริมความฉลาดรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ (R๒)

ขั้นตอนที่ ๒ ปรับปรุงพัฒนา และเสนอรูปแบบการสอนอ่านอย่างมีวิจารณญาณโดยประยุกต์ใช้หลักอริยสัจเพื่อส่งเสริมความฉลาดรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ (D๒)

ระยะที่ ๑ การศึกษาปัญหาและความต้องการจำเป็นในการพัฒนารูปแบบการสอนอ่านอย่างมีวิจารณญาณโดยประยุกต์ใช้หลักอริยสัจเพื่อส่งเสริมความฉลาดรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ (R๑)

วิธีดำเนินการ

๑. ศึกษาปัญหาและความต้องการจำเป็นสำหรับนำมาใช้ในการพัฒนารูปแบบการสอนอ่านอย่างมีวิจารณญาณโดยประยุกต์ใช้หลักอริยสัจเพื่อส่งเสริมสมรรถนะความฉลาดรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ จากการสอบถามความคิดเห็นของครูกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ครูที่รับผิดชอบสอนภาษาไทย ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ยโสธร เขต ๑ จำนวน ๑๔ คน นอกจากนี้ยังศึกษาและวิเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสภาพปัญหาการเรียนการสอนอ่านอย่างมีวิจารณญาณในปัจจุบัน

๒. ศึกษาวิเคราะห์หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย พุทธศักราช ๒๕๕๑

๓. ศึกษาวิเคราะห์หลักอริยสัจเพื่อสังเคราะห์และนำไปประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนรู้

๔. ศึกษาหลักการ แนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบการเรียนรู้อ่านและการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

แบบสอบถามครูกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ครูที่รับผิดชอบสอนภาษาไทย ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ เรื่อง ปัญหาและความต้องการจำเป็นในการพัฒนารูปแบบการสอนอ่านอย่างมีวิจารณญาณโดยประยุกต์ใช้หลักอริยสัจเพื่อส่งเสริมความฉลาดรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ผลการตอบแบบสอบถามวิเคราะห์โดยหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) และนำเสนอด้วยการบรรยายความ

ระยะที่ ๒ การพัฒนารูปแบบการสอนอ่านอย่างมีวิจารณญาณโดยประยุกต์ใช้หลักอริยสัจเพื่อส่งเสริมความฉลาดรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ (D๑)

วิธีดำเนินการ

๑. ศึกษาผลการตอบแบบสอบถามของครูกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยครูที่รับผิดชอบสอนภาษาไทย ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ เรื่อง ปัญหาและความต้องการจำเป็นในการพัฒนารูปแบบการสอนอ่านอย่างมีวิจารณญาณโดยประยุกต์ใช้หลักอริยสัจเพื่อส่งเสริมความฉลาดรู้ของนักเรียนชั้นปีที่ ๓

๒. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนารูปแบบการสอนอ่านอย่างมีวิจารณญาณโดยประยุกต์ใช้หลักอริยสัจเพื่อส่งเสริมความฉลาดรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓

๓. สร้างรูปแบบการสอนอ่านอย่างมีวิจารณญาณโดยประยุกต์ใช้หลักอริยสัจเพื่อส่งเสริมความฉลาดรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ โดยมีขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ๔ ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ ๑ รู้ที่มา (Talking : T) หมายถึง ขั้นตอนก่อนการอ่าน โดยกำหนดให้นักเรียนศึกษาบทอ่าน จากนั้นเชื่อมโยงกับประสบการณ์เดิมของนักเรียนหรือสร้างประสบการณ์ใหม่โดยการสนทนาแสดงความคิดเห็นร่วมกันระหว่างครูและนักเรียน

ขั้นที่ ๒ ค้นหาสาระ (Reading : R) หมายถึง ขั้นระหว่างการอ่าน ซึ่งประยุกต์ใช้หลักอริยสัจคือ ทุกข์ ซึ่งเป็นการกำหนดปัญหา โดยกำหนดให้นักเรียนศึกษาปัญหาตามข้อเท็จจริงจากบทอ่านด้วยวิธีอ่านในใจให้นักเรียนตรวจสอบคำสำคัญ และค้นหาใจความสำคัญของบทอ่านได้เพื่อทำความเข้าใจเรื่องที่อ่าน

ขั้นที่ ๓ พิจารณาด้วยปัญญา (Understanding : U) หมายถึง ขั้นหลังการอ่าน ซึ่งประยุกต์ใช้หลักอริยสัจคือ สมุทัย เป็นการวิเคราะห์ปัญหา และทำความเข้าใจกับปัญหา และ นิโรธ คือ การคิดแก้ปัญหา และลงมือแก้ปัญหา โดยครูกำหนดประเด็นปัญหา ให้นักเรียนอ่านบทอ่านแล้วตอบคำถามตามประเด็นที่กำหนด

ขั้นที่ ๔ สะท้อนคุณค่า (Evaluating E) หมายถึง ขั้นสะท้อนคิดและประเมินผล ซึ่งประยุกต์ใช้หลักอริยสัจคือ มรรค นักเรียนจะต้องสะท้อนความคิดของตนเองเกี่ยวกับเรื่องที่อ่าน และนำข้อมูลจากบทอ่านไปใช้ประกอบการตัดสินใจ จากนั้นนำเสนอผลงานที่เกิดจากกระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในแต่ละขั้นตอน รวบรวมเป็นผลลัพธ์การเรียนรู้ โดยนักเรียน เพื่อน และครูผู้สอนจะเป็นผู้ประเมินผล

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

๑. แบบตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบการสอนอ่านอย่างมีวิจารณญาณโดยประยุกต์ใช้หลักอริยสัจเพื่อส่งเสริมความฉลาดรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓

๒. แบบตรวจสอบความเหมาะสมของคู่มือการใช้รูปแบบการสอนอ่านอย่างมีวิจารณญาณโดยประยุกต์ใช้หลักอริยสัจเพื่อส่งเสริมความฉลาดรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓

๓. แบบวัดความฉลาดรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓

การวิเคราะห์ข้อมูล

๑. วิเคราะห์ความเหมาะสมของภาษา และความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) แบบตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบการสอนอ่านอย่างมีวิจารณญาณโดยประยุกต์ใช้หลักอริยสัจเพื่อส่งเสริมความฉลาดรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ โดยใช้การวิเคราะห์หาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) กำหนดความเหมาะสมตามเกณฑ์ ๐.๕

๒. วิเคราะห์ข้อมูลแบบตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบการสอนอ่านอย่างมีวิจารณญาณโดยประยุกต์ใช้หลักอริยสัจเพื่อส่งเสริมความฉลาดรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ วิเคราะห์โดยหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) แล้วเปรียบเทียบกับเกณฑ์การประเมินเพื่อแปลความหมาย โดยใช้เกณฑ์การแปลความหมายค่าระดับคะแนน^๕ ๕ ระดับ ผลการประเมินต้องมีค่าเฉลี่ยตั้งแต่ ๓.๕๐ ขึ้นไป และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานไม่เกิน ๑ จึงจะยอมรับได้

ระยะที่ ๓ การเสนอผลการใช้และเสนอรูปแบบการสอนอ่านอย่างมีวิจารณญาณโดยประยุกต์ใช้หลักอริยสัจเพื่อส่งเสริมความฉลาดรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓

ขั้นตอนที่ ๑ ทดลองใช้รูปแบบการสอนอ่านอย่างมีวิจารณญาณโดยประยุกต์ใช้หลักอริยสัจเพื่อส่งเสริมความฉลาดรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓

วิธีดำเนินการ

การทดลองใช้รูปแบบการสอนอ่านอย่างมีวิจารณญาณโดยประยุกต์ใช้หลักอริยสัจเพื่อส่งเสริมความฉลาดรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and Development: R & D) ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการและเชิงคุณภาพ (Action Research) การทดลองเป็นแบบ One Group Pretest-Posttest Design^๖ ผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

๑. ก่อนเริ่มใช้รูปแบบการสอน ผู้วิจัยประเมินความฉลาดรู้การอ่านของนักเรียน โดยใช้แบบวัดความฉลาดรู้สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ ซึ่งเป็นแบบทดสอบรูปแบบอัตนัย

^๕ บุญชม ศรีสะอาด, การวิจัยเบื้องต้น, พิมพ์ครั้งที่ ๙, (กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น, ๒๕๕๖), หน้า ๔.

^๖ มาเรียม นิลพันธ์, วิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์, (นครปฐม: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร, ๒๕๔๗), หน้า 1๑๔๔.

๒. จัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามคู่มือการใช้รูปแบบการสอนอ่านอย่างมีวิจารณญาณโดยประยุกต์ใช้หลักอริยสัจเพื่อส่งเสริมความฉลาดรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓

๓. ระหว่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ผู้วิจัยศึกษาและเปรียบเทียบสมรรถนะความฉลาดรู้ของนักเรียนจากการทำใบงานในแต่ละกิจกรรม

๔. เมื่อจบการจัดกิจกรรมในแต่ละครั้งผู้วิจัยจะประเมินจุดเด่นและจุดที่ต้องปรับปรุงของรูปแบบการสอนในชั้นต่าง ๆ ว่ามีความเหมาะสมหรือไม่ ระยะเวลาเหมาะสมหรือไม่ เนื้อหาเหมาะสมหรือไม่ นักเรียนมีความพอใจกับรูปแบบการสอนหรือไม่ โดยเก็บข้อมูลจากการสอบถามนักเรียนและการสังเกตพฤติกรรม

๕. หลังใช้รูปแบบการสอน ผู้วิจัยประเมินผู้วิจัยประเมินความฉลาดรู้การอ่านของนักเรียนโดยใช้แบบวัดความฉลาดรู้สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ ซึ่งเป็นฉบับเดียวกันกับที่ใช้ประเมินความฉลาดรู้การอ่านก่อนเรียน

๖. วิเคราะห์ผลการวัดความฉลาดรู้สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ หลังการใช้รูปแบบการสอนอ่านอย่างมีวิจารณญาณโดยประยุกต์ใช้หลักอริยสัจเพื่อส่งเสริมความฉลาดรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

๑. รูปแบบการสอนอ่านอย่างมีวิจารณญาณโดยประยุกต์ใช้หลักอริยสัจเพื่อส่งเสริมความฉลาดรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓

๒. คู่มือการใช้รูปแบบการสอนอ่านอย่างมีวิจารณญาณโดยประยุกต์ใช้หลักอริยสัจเพื่อส่งเสริมความฉลาดรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓

๓. แบบวัดความฉลาดรู้สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓

การวิเคราะห์ข้อมูล

๑. วิเคราะห์ผลการวัดความฉลาดรู้สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ วิเคราะห์โดยหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

๒. เปรียบเทียบความแตกต่างของผลการวัดความฉลาดรู้สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ ของกลุ่มตัวอย่าง ด้วยการทดสอบค่าที (t-test Dependent)

๓. ข้อมูลอื่น ๆ ที่สังเกตได้จากการใช้รูปแบบการสอนอ่านอย่างมีวิจารณญาณโดยประยุกต์ใช้หลักอริยสัจเพื่อส่งเสริมความฉลาดรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) นำเสนอด้วยการบรรยายความ

ขั้นตอนที่ ๒ ปรับปรุงพัฒนาและเสนอรูปแบบการสอนอ่านอย่างมีวิจารณญาณโดยประยุกต์ใช้หลักอริยสัจเพื่อส่งเสริมความฉลาดรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓

การปรับปรุงพัฒนา ผู้วิจัยดำเนินการปรับปรุงและพัฒนาโดยรูปแบบการสอนอ่านอย่างมีวิจารณญาณโดยประยุกต์ใช้หลักอริยสัจความฉลาดรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ ที่พัฒนาขึ้นควรมีความยืดหยุ่นในการปรับใช้ให้เข้ากับลักษณะของบทอ่าน วัยของผู้เรียน และเวลาที่มี บูรณาการทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ ๒๑

การเสนอรูปแบบ เสนอรูปแบบการสอนอ่านอย่างมีวิจารณญาณโดยประยุกต์ใช้หลักอริยสัจเพื่อส่งเสริมความฉลาดรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ ต่อคณาจารย์หลักสูตรปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการสอนภาษาไทย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พร้อมทั้งจัดทำบทความวิจัยเพื่อเผยแพร่รูปแบบการสอนอ่านอย่างมีวิจารณญาณโดยประยุกต์ใช้หลักอริยสัจเพื่อส่งเสริมความฉลาดรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓

ผลการศึกษา

๑. ผลการศึกษาค้นหาและความต้องการจำเป็นในการพัฒนารูปแบบการสอนอ่านอย่างมีวิจารณญาณโดยประยุกต์ใช้หลักอริยสัจเพื่อส่งเสริมความฉลาดรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ สรุปได้ว่า สภาพปัญหาสภาพปัญหาอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = ๔.๕๒$, S.D. = ๐.๓๔) สภาพที่ต้องการอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = ๔.๗๑$, S.D. = ๐.๓๓)

๒. ผลการพัฒนารูปแบบการสอนอ่านอย่างมีวิจารณญาณโดยประยุกต์ใช้หลักอริยสัจเพื่อส่งเสริมความฉลาดรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นในภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = ๔.๗๒$, S.D. = ๐.๓๓)

๓. ผลการเสนอผลการใช้รูปแบบการสอนอ่านอย่างมีวิจารณญาณโดยประยุกต์ใช้หลักอริยสัจเพื่อส่งเสริมความฉลาดรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ พบว่า หลังการจัดการเรียนรู้ด้วยรูปแบบการสอนอ่านอย่างมีวิจารณญาณโดยประยุกต์ใช้หลักอริยสัจเพื่อส่งเสริมความฉลาดรู้สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าก่อนการจัดการเรียนรู้ด้วยรูปแบบการสอนอ่านอย่างมีวิจารณญาณโดยประยุกต์ใช้หลักอริยสัจเพื่อส่งเสริมความฉลาดรู้สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่กำหนดไว้

อภิปรายผล

๑. ผลการศึกษาปัญหาและความต้องการจำเป็นในการพัฒนารูปแบบการสอนอ่านอย่างมีวิจารณญาณโดยประยุกต์ใช้หลักอริยสัจเพื่อส่งเสริมความฉลาดรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ มีประเด็นสำคัญที่ควรอภิปรายดังนี้

๑) ปัญหาการอ่านอย่างมีวิจารณญาณในปัจจุบัน ผลการศึกษาได้สะท้อนให้เห็นอย่างชัดเจนว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ ยังประสบปัญหาในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณในหลายด้าน ปัญหาเหล่านี้ อาจมีสาเหตุมาจากหลายปัจจัย เช่น วิธีการสอน สื่อการเรียนรู้ รวมถึงสภาพแวดล้อมและประสบการณ์ การอ่านที่บ้านและในชีวิตประจำวันที่ยังไม่เอื้อต่อการพัฒนาทักษะดังกล่าว ดังที่ **เตือนใจ แสงไกร^๗** ได้กล่าวว่า ปัญหาด้านการอ่านอาจเกิดจากครูส่วนใหญ่เน้นการสอนแบบเดิม ๆ เน้นครูเป็นศูนย์กลาง ครูบรรยายเนื้อหา บอกเล่า อธิบาย ให้ทำแบบฝึกหัด และครูผู้สอนไม่เห็นความสำคัญของปัจจัยที่ส่งผล ต่อเจตคติของผู้เรียนด้านการจัดสิ่งแวดล้อมที่ดีที่เอื้อต่อการเรียนการสอนและสร้างเสริมความเป็นอิสระ และก่อให้เกิดทักษะกระบวนการคิดซึ่งนำไปสู่การเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ **สง่า วงศ์ไชย^๘** ที่สรุปไว้ดังนี้ การพัฒนาแนวทางจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมสมรรถนะความฉลาดรู้สามารถพัฒนาการอ่าน ซึ่งจำเป็นสำหรับผู้เรียนในศตวรรษที่ ๒๑ ผู้สอนควรสรรหาแนวทางการจัดการเรียนรู้ที่สร้างสรรค์อันเป็น ประโยชน์ต่อผู้เรียนให้เกิดองค์ความรู้แบบบูรณาการทั้งความรู้ ทักษะ ความสามารถ เพื่อให้ผู้เรียนนำไป ใช้ในชีวิตประจำวันและอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างสันติ

๒) ความต้องการจำเป็นในการพัฒนารูปแบบการสอนอ่านอย่างมีวิจารณญาณ ผลการศึกษานี้ สนับสนุนแนวคิดที่ว่า การส่งเสริมทักษะการอ่านอย่างมีวิจารณญาณเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนา ความฉลาดรู้ของนักเรียนซึ่งความฉลาดรู้ในบริบทนี้ครอบคลุมถึงความสามารถในการเข้าใจ วิเคราะห์ ประเมิน และใช้ข้อมูลอย่างมีเหตุผลและมีคุณธรรม ดังที่ **จิตรา พิกุลทอง^๙** ได้ศึกษาและพบว่า การจัด กิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณมีความสำคัญ เพราะการอ่าน อย่างมีวิจารณญาณ ช่วยพัฒนาทักษะความคิดของผู้เรียนในการแสวงหาความรู้ความจริง เพื่อให้ได้ ความรู้ที่ถูกต้องโดยอาศัยการแปลความ ตีความหมายของข้อมูลและลงข้อสรุปอย่างมีเหตุผล ผู้เรียน

^๗เตือนใจ แสงไกร, “การพัฒนาแบบการจัดการเรียนการสอนภาษาไทยเพื่อส่งเสริมความสามารถด้านการอ่านอย่าง มีวิจารณญาณสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖”, **ธรรมทรรศน์**, ปีที่ ๑๗ ฉบับที่ ๑ (มกราคม-เมษายน ๒๕๖๐): ๔๘.

^๘สง่า วงศ์ไชย, “กลยุทธ์การจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความฉลาดรู้การอ่าน”, **วารสารบัณฑิตศึกษา**, ปีที่ ๑๗ ฉบับที่ ๗๙ (ตุลาคม-ธันวาคม ๒๕๖๓): ๘.

^๙จิตรา พิกุลทอง, “การพัฒนาแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ โดยใช้ยุทธศาสตร์เมตาคอกนิชันสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย”, **วารสารวิชาการและวิจัยสังคมศาสตร์**, ปีที่ ๑๒ ฉบับที่ ๓๖ (กันยายน - ธันวาคม ๒๕๖๐): ๖๕.

สามารถนำความรู้ที่ได้ไปประยุกต์ใช้ในการดำรงชีวิตอย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับ **ปัญญาวิทย์ แจ่มกระจ่าง**^{๑๐} ที่ได้อธิบายไว้ว่า การพัฒนาความฉลาดรู้ด้านการอ่านของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ต้องอาศัยกระบวนการทั้งภายนอกและภายในของตัวผู้อ่านเอง เพื่อให้เกิดความฉลาดรู้ด้านการอ่านที่แท้จริง ผู้อ่านต้องเข้าถึงข้อมูลสาระสำคัญที่อยู่ในบทอ่าน สามารถบูรณาการและตีความสิ่งที่อ่านได้ สามารถคิดและสะท้อนประเมินออกมาโดยอาศัยเหตุผลที่เหมาะสมสนับสนุนหรือโต้แย้ง อีกทั้งต้องมี พฤติกรรมที่รักและผูกพันกับการอ่าน และสามารถนำสิ่งที่ได้จากการอ่านไปใช้ในชีวิตประจำวัน

๓) การประยุกต์ใช้หลักอริยสัจ การศึกษาครั้งนี้มุ่งเน้นไปที่การประยุกต์ใช้หลักอริยสัจ ได้แก่ ทุกข์ สมุทัย นิโรธ มรรค ในการพัฒนารูปแบบการสอนอ่านอย่างมีวิจารณญาณ ซึ่งเป็นแนวทางที่น่าสนใจ และมีศักยภาพในการส่งเสริมความฉลาดรู้ของนักเรียน หลักอริยสัจมีกระบวนการที่เป็นระบบและเน้น การทำความเข้าใจปัญหา สาเหตุของการเกิดปัญหา แนวทางการแก้ไขปัญหา และวิธีการนำไปสู่การ ดับทุกข์ หรือในบริบทของการอ่านคือการเข้าใจสารอย่างแท้จริงและนำไปใช้ประโยชน์ได้ ซึ่งสอดคล้องกับ กระบวนการคิดวิเคราะห์และแก้ปัญหาในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ ดังที่ **พระครูปลัดมหายาโร (โกศล สุภวัฒน์)**^{๑๑} ได้ทำการศึกษาและพบว่า การจัดการเรียนการสอนต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนฝึกหาคำตอบได้ด้วย ตนเอง สามารถสร้างผลงาน การทำงานเป็นทีม คิดเป็น สามารถแก้ปัญหาได้โดยวิธีการทางปัญญา และ หลักการแก้ปัญหาที่ง่ายต่อการเรียนรู้และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้เป็นอย่างดีนั้นคือ หลักอริยสัจ ๔ ประการ อันได้แก่ ทุกข์ สมุทัย นิโรธ และมรรค

๔) ความเชื่อมโยงกับความฉลาดรู้ การพัฒนารูปแบบการสอนอ่านอย่างมีวิจารณญาณ โดยประยุกต์ใช้หลักอริยสัจนี้ มีส่วนสำคัญอย่างยิ่งในการส่งเสริมความฉลาดรู้ของนักเรียน เนื่องจาก กระบวนการคิดตามหลักอริยสัจนั้นเป็นการฝึกให้ผู้เรียนได้คิดอย่างเป็นระบบ มีเหตุผล และสามารถ เชื่อมโยงความรู้ต่าง ๆ เพื่อทำความเข้าใจและแก้ปัญหา ซึ่งเป็นคุณลักษณะสำคัญของผู้ที่มีความฉลาดรู้ สอดคล้องกับผลการศึกษาของ **พระมหาอนุพันธ์ พรหมชาติ**^{๑๒} ที่พบว่า วิธีสอนแบบอริยสัจเป็นผลทำให้ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการแก้ปัญหาสูงขึ้น ซึ่งวิธีสอนนี้เป็นวิธีที่ฝึกกระบวนการคิด

^{๑๐} ปัญญาวิทย์ แจ่มกระจ่าง, “การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้การอ่านเชิงรุกเพื่อส่งเสริมความฉลาดรู้ด้านการอ่านและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น”, **ปริญาญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชา หลักสูตรและการสอน**, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิราวุธวิทยาเขต, ๒๕๖๔), หน้า ๒๑๓.

^{๑๑} พระครูปลัดศักดิ์ มหายาโร (โกศลสุภวัฒน์), “รูปแบบการจัดการเรียนการสอนตามหลักอริยสัจ ๔ สำหรับนักเรียน ประถมศึกษาในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร”, **ปริญาญาพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา**, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๓), หน้า ๙๒.

^{๑๒} พระมหาอนุพันธ์ พรหมชาติ, “หลักการและทฤษฎีเกี่ยวกับวิธีการเรียนรู้แบบอริยสัจ”, **วารสาร มจร อุบล ปิทรศน์**, ปีที่ ๗ ฉบับที่ ๓ (กันยายน - ธันวาคม ๒๕๖๕): ๓๒๑.

แก้ปัญหาของผู้เรียน ดังนั้น การปลูกฝังให้ผู้เรียนมีระบบระเบียบขั้นตอนในการคิดจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งต่อการจัดการเรียนการสอน

๒. ผลการพัฒนาแบบการสอนอ่านอย่างมีวิจารณญาณโดยประยุกต์ใช้หลักอริยสัจเพื่อส่งเสริมความฉลาดรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ พบว่า รายละเอียดสาระสำคัญที่ได้จากการศึกษาในครั้งนี้ มีผลการตรวจสอบความเหมาะสมจากผู้ทรงคุณวุฒิในระดับมากที่สุดทุกรายการ แสดงให้เห็นถึงความเป็นไปได้ในการนำรูปแบบการสอนนี้ไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนได้จริง ผู้ทรงคุณวุฒิมีความเห็นสอดคล้องกันว่า หลักการและเป้าหมายของรูปแบบการสอนนี้มีความสอดคล้องและเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาความฉลาดรู้ของนักเรียน ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้และการประเมินผลที่ออกแบบมานั้น มีความชัดเจน สมเหตุสมผล และสามารถนำไปปฏิบัติได้จริง ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก

๑) ความสอดคล้องของหลักอริยสัจกับการพัฒนาการคิดวิเคราะห์ หลักอริยสัจที่มีกระบวนการที่เป็นระบบในการทำความเข้าใจปัญหา สาเหตุ แนวทางแก้ไข และวิธีการปฏิบัติ สอดคล้องโดยธรรมชาติกับกระบวนการคิดวิเคราะห์และการแก้ปัญหา ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ และการพัฒนาความฉลาดรู้ เป็นไปตามที่ **วรรณธพงษ์ วัชรภักคนนท์**^{๑๓} ได้กล่าวว่า การใช้หลักอริยสัจ ๔ เป็นกรอบในการพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์การเข้าใจปัญหาอย่างรอบด้าน ทำให้สามารถระบุปัญหา สาเหตุ วางแนวทางแก้ไข และปฏิบัติเพื่อหลุดพ้นจากปัญหาได้อย่างมีเหตุผลและจริยธรรม

๒) การออกแบบองค์ประกอบและขั้นตอนที่ชัดเจนเป็นลำดับ และสามารถนำไปปฏิบัติได้ง่าย สอดคล้องกับแนวคิดในการพัฒนาการเรียนรู้ของ **ทิตนา แคมมณี**^{๑๔} ที่กล่าวไว้ว่า การพัฒนาแบบการจัดการเรียนรู้ ต้องมีการจัดองค์ประกอบต่าง ๆ อย่างเป็นระบบ อยู่บนพื้นฐานของทฤษฎีและหลักการที่เกี่ยวข้อง ซึ่งองค์ประกอบต่าง ๆ ต้องมีความเชื่อมโยงสัมพันธ์กัน เพื่อบรรลุเป้าหมายที่ต้องการและ **สมจิต จันทรฉาย**^{๑๕} ที่กล่าวว่า องค์ประกอบการเรียนการสอนควรมีความสัมพันธ์สอดคล้องกัน และเหมาะสมกับผู้เรียนและบริบทการเรียนรู้ ทำให้ผู้เรียนบรรลุจุดประสงค์ที่ต้องการ

๓) วัตถุประสงค์ที่มุ่งเน้นการพัฒนาความฉลาดรู้ซึ่งเป็นเป้าหมายทางการศึกษาที่สำคัญ แสดงให้เห็นถึงคุณค่าและความจำเป็นของรูปแบบการสอนนี้

^{๑๓} วรรณธพงษ์ วัชรภักคนนท์, “การประยุกต์ใช้หลักอริยสัจ ๔ สำหรับการพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์แก้ปัญหาในชีวิตประจำวันของเยาวชน Gen ใหม่”, วารสารมติเชษฐาราม วัดจอมมณี, ปีที่ ๗ ฉบับที่ ๖ (พฤศจิกายน - ธันวาคม ๒๕๖๗): ๑๒๓๕.

^{๑๔} ทิตนา แคมมณี, รูปแบบการเรียนการสอน: ทางเลือกที่หลากหลาย, (กรุงเทพมหานคร, สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๖๗), หน้า ๓-๔.

^{๑๕} สมจิต จันทรฉาย, การออกแบบและพัฒนาการเรียนการสอน, (นครปฐม: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม, ๒๕๕๗), หน้า ๙.

๔) การวัดและประเมินผลที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ มีความหลากหลาย ครอบคลุมทั้งด้านความรู้ ทักษะ และเจตคติที่เกี่ยวข้องกับการอ่านอย่างมีวิจารณญาณและความฉลาดรู้ แสดงให้เห็นถึงความเป็นไปได้ในการประเมินผลลัพธ์ของการใช้รูปแบบการสอนนี้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังที่ **ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์**^{๑๖} ได้กล่าวว่า วิธีการประเมินที่หลากหลายทั้งจากการสังเกต การทดสอบ การตรวจผลงาน เพื่อให้ครอบคลุมพฤติกรรมที่แท้จริงของผู้เรียนทั้งด้านความรู้ ทักษะ กระบวนการและด้านจิตใจ สอดคล้องกับชีวิตจริงในทุกมิติของผู้เรียน และครอบคลุมตัวผู้เรียนในองค์รวม

๓. ผลการเสนอผลการใช้รูปแบบการสอนอ่านอย่างมีวิจารณญาณโดยประยุกต์ใช้หลักอริยสัจเพื่อส่งเสริมความฉลาดรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ พบว่า หลังการจัดการเรียนรู้ด้วยรูปแบบการสอนอ่านอย่างมีวิจารณญาณโดยประยุกต์ใช้หลักอริยสัจเพื่อส่งเสริมความฉลาดรู้สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าก่อนการจัดการเรียนรู้ด้วยรูปแบบการสอนอ่านอย่างมีวิจารณญาณโดยประยุกต์ใช้หลักอริยสัจเพื่อส่งเสริมความฉลาดรู้สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า รูปแบบการสอนที่พัฒนาขึ้นส่งเสริมความฉลาดรู้ของนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง การเพิ่มขึ้นของคะแนนเฉลี่ยแสดงให้เห็นถึงพัฒนาการที่โดดเด่นของความฉลาดรู้ของนักเรียน ซึ่งสามารถอธิบายได้จากปัจจัยหลายประการที่เกี่ยวข้องกับการประยุกต์ใช้หลักอริยสัจในการสอนอ่านอย่างมีวิจารณญาณ ดังนี้

๑) การบูรณาการกระบวนการคิดตามหลักอริยสัจ รูปแบบการสอนนี้อาจประสบความสำเร็จในการบูรณาการขั้นตอนของหลักอริยสัจ (ทุกข์ สมุทัย นิโรธ มรรค) เข้ากับกระบวนการอ่านอย่างมีวิจารณญาณได้อย่างมีประสิทธิภาพ การที่นักเรียนได้ฝึกวิเคราะห์เนื้อหาการอ่านโดยการระบุปัญหา (ทุกข์) ค้นหาสาเหตุ (สมุทัย) ทำความเข้าใจเป้าหมาย (นิโรธ) และวิธีการแก้ไข (มรรค) อาจช่วยเสริมสร้างกระบวนการคิดที่เป็นระบบและมีเหตุผลในการทำ ความเข้าใจและประเมินสาร สอดคล้องกับผลวิจัยของ **พระพุทศศักดิ์ แวงสูงเนิน**^{๑๗} ที่พบว่า การจัดการเรียนรู้แบบอริยสัจ ๔ ช่วยพัฒนาให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนผ่านเกณฑ์ร้อยละ ๘๐ และอภิปรายผลว่า การจัดการเรียนรู้แบบอริยสัจ ๔ เป็นกระบวนการแสวงหาความรู้ที่มีลำดับขั้นตอนที่ชัดเจน โดยผู้เรียนเป็นผู้คิดค้นวิธีการแก้ปัญหาต่าง ๆ ด้วยตนเองอย่างมีเหตุผล เป็นการส่งเสริมให้ผู้เรียนคิดเป็น ทำเป็น และแก้ปัญหาเป็น สามารถคิดวิเคราะห์ และคิดแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นกับชีวิตและสิ่งรอบตัวได้อย่างมีสติ สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างถูกต้องและมีความสุข

^{๑๖} ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์, การออกแบบและเขียนแผนการจัดการเรียนรู้, พิมพ์ครั้งที่ ๓, (พิษณุโลก: โรงพิมพ์รัตนสุวรรณจังหวัดพิษณุโลก, ๒๕๖๓), หน้า ๕๕.

^{๑๗} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๘๘.

๒) การพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์อย่างเป็นลำดับ การนำหลักอริยสัจมาใช้ในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณเป็นการฝึกให้นักเรียนคิดวิเคราะห์ในหลายระดับ ตั้งแต่การระบุประเด็น การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ การประเมินความน่าเชื่อถือ ไปจนถึงการสังเคราะห์และนำไปประยุกต์ใช้ ซึ่งทักษะเหล่านี้เป็นรากฐานสำคัญของความฉลาดรู้ ดังที่ **ชลธิชา หอมฟุ้ง**^{๑๘} ได้กล่าวไว้ว่า อริยสัจและการอ่านอย่างมีวิจารณญาณมีหลักการที่สอดคล้องกัน กล่าวคือ อริยสัจสี่ตั้งอยู่บนหลักการของความจริง ใช้การพิจารณาเรื่องเหตุผล เพื่อวิเคราะห์สถานการณ์แห่งปัญหาที่เกิดขึ้น และใช้แนวทางแห่งปัญญาในการตัดสินใจจัดการแก้ปัญหาในชีวิต ส่วนลักษณะสำคัญของการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ ได้แก่ การแยกข้อเท็จจริงข้อคิดเห็น การสรุปสาระสำคัญของเรื่อง การวิเคราะห์เรื่อง การสังเคราะห์เรื่อง และการประเมินค่าเรื่องที่อ่าน การประยุกต์ใช้หลักอริยสัจสี่ทำให้ผู้เรียนเกิดการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ

๓) การส่งเสริมความเข้าใจอย่างลึกซึ้ง รูปแบบการสอนอาจเน้นการทำความเข้าใจเนื้อหาในบริบทที่กว้างขึ้น โดยเชื่อมโยงกับประสบการณ์ ความรู้เดิม และโลกภายนอก ซึ่งจะช่วยให้นักเรียนไม่เพียงแต่เข้าใจความหมายผิวเผิน แต่ยังสามารถวิเคราะห์ เจตนารมณ์ของผู้เขียน และผลกระทบของสารได้อย่างลึกซึ้ง อย่างที่ **สันติวัฒน์ จันทร์ไธ**^{๑๙} กล่าวว่า การใช้ประสบการณ์การอ่านของนักเรียนเป็นศูนย์กลางในการจัดการเรียนรู้ทำให้นักเรียนมีแรงจูงใจในการอ่านภายใน คือ ความอยากรู้ และความปรารถนาในการอ่าน ผู้มีแรงจูงใจในการอ่านที่ดีส่งผลให้อ่านได้สัมฤทธิ์ผล

๔) การมีส่วนร่วมและการปฏิบัติจริง รูปแบบการสอนที่ประสบความสำเร็จมักจะส่งเสริมการมีส่วนร่วมของนักเรียนในกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย และเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ฝึกปฏิบัติทักษะการอ่านอย่างมีวิจารณญาณและการคิดวิเคราะห์ด้วยตนเอง ซึ่งจะนำไปสู่การเรียนรู้ที่คงทนและมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับ **ศีกษา เบ็ญจกุล**^{๒๐} ที่อธิบายไว้ว่า การจัดการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาความฉลาดรู้ด้านการอ่าน จำเป็นต้องอาศัยกระบวนการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนสามารถใช้อ่านพัฒนาการคิด ผู้อ่านสร้างความรู้และประสบการณ์ใหม่จากฐานความรู้และประสบการณ์เดิม มุ่งส่งเสริมการคิดอย่างมีวิจารณญาณที่ได้จากการเรียนรู้ผ่านการปฏิบัติ ทบทวนความคิด และสะท้อนคิดร่วมกัน และ**ปัญญาวิทย์**

^{๑๘} ชลธิชา หอมฟุ้ง, “การพัฒนาแบบการสอนวรรณคดีไทยโดยประยุกต์ใช้อริยสัจสี่เพื่อส่งเสริมความสามารถด้านการอ่านอย่างมีวิจารณญาณและการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา”, **ปริญาปราชญ์ดุสิตบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน**, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศิลปากร, ๒๕๕๗), หน้า ๑๓๑.

^{๑๙} สันติวัฒน์ จันทร์ไธ, “การพัฒนาแบบการสอนตามแนวประสบการณ์การอ่านแบบเสริมต่อการเรียนรู้และการเรียนรู้แบบกำกับตนเองเพื่อส่งเสริมการรู้เรื่องการอ่านของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น”, **วารสารครุศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย**, ปีที่ ๔๗ ฉบับที่ ๒ (เมษายน - มิถุนายน ๒๕๖๒): ๔๖๓.

^{๒๐} ศีกษา เบ็ญจกุล, “การพัฒนาหลักสูตรเสริมเพื่อสร้างความรู้ด้านการอ่านสำหรับนักศึกษาครู สาขาวิชาการสอนภาษาไทย”, **ปริญาปราชญ์ดุสิตบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน**, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศิลปากร, ๒๕๖๕), หน้า ๓๙๔.

แจ่มกระจ่าง^{๒๑} ที่กล่าวว่า กระบวนการบูรณาการความคิดจากการอ่าน ด้วยประเด็นคำถามสู่กระบวนการหาคำตอบด้วยการตีความและวิเคราะห์เนื้อหาในรูปแบบความคิดของตนเอง และนำเสนอแนวความคิดอย่างสร้างสรรค์ ให้สัมพันธ์กับบทอ่านอย่างสมเหตุสมผล สามารถเชื่อมโยงบูรณาการกับสิ่งต่าง ๆ ตามสภาพความเป็นจริงในชีวิต จะทำให้ผู้เรียนได้ทบทวน สรุปใจความหลักและคิดวิเคราะห์คำตอบของตนเอง

๕) ความเหมาะสมของเครื่องมือวัด แบบวัดความฉลาดรู้ใช้ในการประเมินผล มีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์และเนื้อหาของรูปแบบการสอน ทำให้สามารถวัดพัฒนาการของความฉลาดรู้ของนักเรียนได้อย่างแม่นยำ สอดคล้องกับลักษณะแบบทดสอบของ PISA และสามารถวัดความฉลาดรู้ได้ทั้ง ๓ สมรรถนะ ดังนี้ (๑) การค้นหาข้อมูลซึ่งเป็นความคิดสำคัญของเรื่องที่อ่าน (๒) การตีความเรื่องที่อ่านโดยเชื่อมโยงความรู้ได้ (๓) การประเมินและการสะท้อนความคิด โดยมีรูปแบบเขียนตอบ เช่นเดียวกับงานวิจัยของ **สง่า วงศ์ไชย**^{๒๒} ที่ได้ศึกษาและนำเสนอแนวทางการจัดการเรียนรู้เพื่อใช้ในการพัฒนาสมรรถนะความฉลาดรู้ด้านการอ่าน คือ การส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ฝึกใช้ความคิดในการตั้งคำถามเพื่อค้นหาคำตอบจากบทอ่านและนำเสนอข้อมูลในรูปแบบการเขียน ช่วยให้ผู้เรียนจัดลำดับความคิดได้อย่างเป็นระบบ สอดคล้องกับสมรรถนะเข้าถึงสาระและค้นคืนสาระ เน้นการพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะการตีความ/อนุมานโดยเชื่อมโยงความรู้และประสบการณ์เพื่อค้นหาความหมายของเนื้อหาที่อ่าน สอดคล้องกับสมรรถนะการบูรณาการและตีความ พัฒนาระบวนการสะท้อนคิดจากสิ่งที่อ่าน ให้ผู้เรียนฝึกใช้ความคิดและการให้เหตุผลตามสมรรถนะสะท้อนและประเมิน

กล่าวโดยสรุป ผลการวิจัยนี้เป็นหลักฐานที่ชัดเจนว่า รูปแบบการสอนอ่านอย่างมีวิจารณญาณ โดยประยุกต์ใช้หลักอริยสัจเพื่อส่งเสริมความฉลาดรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ มีประสิทธิภาพอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งสนับสนุนแนวทางการนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนให้มีคุณภาพยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะการนำผลวิจัยไปใช้

๑) ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ จากผลการศึกษาและความต้องการจำเป็นที่พบ ควรมีการนำผลการศึกษาไปใช้ในการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ เน้นการพัฒนาทักษะการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ โดยประยุกต์ใช้หลักอริยสัจ ครูผู้สอนควรได้รับการอบรมและพัฒนาให้มีความเข้าใจในหลักการดังกล่าว และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

^{๒๑} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๒๑๘.

^{๒๒} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๖.

๒) การนำรูปแบบการสอนอ่านอย่างมีวิจารณญาณโดยประยุกต์ใช้หลักอริยสัจเพื่อส่งเสริมความฉลาดรู้ให้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ ครูผู้สอนควรต้องศึกษาคู่่มือการใช้รูปแบบ การปรับรูปแบบคำถาม การใช้กิจกรรมกลุ่ม หรือเลือกบทอ่านให้มีความเหมาะสมกับการส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์ การโต้แย้ง สนับสนุน และการให้เหตุผล นอกจากนี้ครูต้องศึกษาขั้นตอนการจัดการเรียนรู้เพื่อนำไปประยุกต์ใช้กับกิจกรรมด้านอื่น ๆ ต่อไป

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

- ๑) ควรมีการวิจัยเพื่อติดตามผลการสอนอ่านอย่างมีวิจารณญาณโดยประยุกต์ใช้หลักอริยสัจในระยะยาว เพื่อศึกษาความคงทนของความฉลาดรู้ และทักษะการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ
- ๒) ควรมีการวิจัยเพื่อเปรียบเทียบกับรูปแบบการสอนแบบอื่น ๆ ที่เน้นทักษะการคิดวิเคราะห์หรือการส่งเสริมความฉลาดรู้ เพื่อศึกษาความแตกต่างจุดเด่นหรือจุดที่ต้องพัฒนา
- ๓) ควรมีการศึกษาตัวแปรอื่น ๆ ที่อาจส่งผลต่อความฉลาดรู้และทักษะการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ

บรรณานุกรม

- จิตรรา พิกุลทอง. “การพัฒนาแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณโดยใช้ยุทธศาสตร์เมตาคอกนิชันสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย”.
วารสารวิชาการและวิจัยสังคมศาสตร์. ปีที่ ๑๒ ฉบับที่ ๓๖ (กันยายน - ธันวาคม ๒๕๖๐): ๕๕.
- ชลธิชา หอมฟุ้ง. “การพัฒนาแบบการสอนวรรณคดีไทยโดยประยุกต์ใช้อริยสัจสี่เพื่อส่งเสริมความสามารถด้านการอ่านอย่างมีวิจารณญาณและการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา”. **ปริญาปรัชญาดุสิตบัณฑิต**. สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน, บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศิลปากร, ๒๕๕๗.
- ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์. **การออกแบบและเขียนแผนการจัดการเรียนรู้**. พิมพ์ครั้งที่ ๓. พิษณุโลก: โรงพิมพ์รัตนสุพรรณ, ๒๕๖๗.
- เตือนใจ แสงไกร. “การพัฒนาแบบการเรียนการสอนภาษาไทยเพื่อส่งเสริมความสามารถด้านการอ่านอย่างมีวิจารณญาณสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖”. **ธรรมทรรศน์**. ปีที่ ๑๗ ฉบับที่ ๑ (มกราคม-เมษายน ๒๕๖๐): ๔๕.
- ทศนา แหมมณี. **ศาสตร์การสอน : องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ** พิมพ์ครั้งที่ ๑๖. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๕.

บุญชม ศรีสะอาด. **การวิจัยเบื้องต้น**. กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น, ๒๕๓๕.

ปัญญาวิทย์ แจ่มกระจ่าง. “การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้การอ่านเชิงรุกเพื่อส่งเสริมความฉลาดรู้ด้านการอ่านและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น”. **ปริญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต**. สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์, ๒๕๖๔.

พระครูปลัดศักดิ์ มหาวิโร (โกศลสุภวัฒน์). “รูปแบบการจัดการเรียนการสอนตามหลักอริยสัจ ๔ สำหรับนักเรียนประถมศึกษาในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร”. **ปริญาพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต**. สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๓.

พระพุทธศักดิ์ แวงสูงเนิน. “การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และทักษะการคิดแก้ปัญหา เรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔ โรงเรียนวาปีปทุม โดยการจัดการเรียนรู้แบบอริยสัจ”. **ปริญาครุศาสตรมหาบัณฑิต**. สาขาวิชาสังคมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, ๒๕๖๓.

พระมหาอนุพันธ์ พรหมชาติ. “หลักการและทฤษฎีเกี่ยวกับวิธีการเรียนรู้แบบอริยสัจ”. **วารสาร มจร อุบลปริทรรศน์**. ปีที่ ๗ ฉบับที่ ๓ (กันยายน - ธันวาคม ๒๕๖๕): ๓๒๑.

มาเรียม นิลพันธ์. **วิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์**. นครปฐม: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร, ๒๕๔๗.

วรรณธพงษ์ วัชรภักคนนท์. “การประยุกต์ใช้หลักอริยสัจ ๔ สำหรับการพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์แก้ปัญหาในชีวิตประจำวันของเยาวชน Gen ใหม่”. **วารสารมติเชษฐาราม วัฒนภูมิ**. ปีที่ ๗ ฉบับที่ ๖ (พฤศจิกายน - ธันวาคม ๒๕๖๗): ๑๒๓๕.

ศึกษา เบญจกุล. “การพัฒนาหลักสูตรเสริมเพื่อสร้างความฉลาดรู้ด้านการอ่านสำหรับนักศึกษาครู สาขาวิชาการสอนภาษาไทย”. **ปริญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต**. สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศิลปากร, ๒๕๖๕.

ศูนย์ PISA สพฐ. “แนวทางการสร้างข้อสอบความฉลาดรู้ด้านการอ่านตามแนวทางการประเมิน PISA”. **เอกสารประกอบการประชุมชี้แจงการเตรียมความพร้อม PISA 2025**, ศูนย์ PISA สพฐ.สำนักทดสอบทางการศึกษา, ๒๕๖๖. (อัดสำเนา).

สมจิต จันทรฉาย. **การออกแบบและพัฒนาการเรียนการสอน**. นครปฐม: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม, ๒๕๕๗.

สง่า วงศ์ไชย. “กลยุทธ์การจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความฉลาดรู้การอ่าน”. วารสารบัณฑิตศึกษา, ปีที่ ๑๗ ฉบับที่ ๗๙ (ตุลาคม-ธันวาคม ๒๕๖๓): ๑-๑๐.

สันติวัฒน์ จันทรีโต. “การพัฒนารูปแบบการสอนตามแนวประสบการณ์การอ่านแบบเสริมต่อการเรียนรู้ และการเรียนรู้แบบกำกับตนเองเพื่อส่งเสริมการรู้เรื่องการอ่านของนักเรียนระดับชั้น มัธยมศึกษาตอนต้น”. วารสารครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ปีที่ ๔๗ ฉบับที่ ๒ (เมษายน - มิถุนายน ๒๕๖๒): ๔๖๓.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. คู่มือการเรียนการสอนภาษาไทย สร้างเด็กไทยให้อ่านเก่ง อ่านเร็ว ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น(ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑-๓). พิมพ์ครั้งที่ ๒, กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ สกสค. ลาดพร้าว, ๒๕๕๘.